

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ НАН УКРАЇНИ»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Державної установи
«Інститут всесвітньої історії
НАН України»
член-кореспондент НАН України,
доктор історичних наук, професор

А.І. Кудряченко

«16» грудня 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ
У СУЧASNІЙ ІСТОРІОГРАФІЇ

галузь знань: 03 Гуманітарні науки
спеціальність: 032 Історія та археологія
освітній рівень: третій (доктор філософії)
освітньо-наукова програма: Історія
вид дисципліни: обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2021/2022
Кількість кредитів ЕКТС	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Ухвалено Вченовою радою
ДУ «Інститут всесвітньої історії
НАН України»
(протокол № 8 від 16.12.2021 р.)

I. ОСВІТНЯ СКЛАДОВА

Тематичний план

№	Назва теми	лекц	семін	самост	всього
1.	Понятійно-категоріальний апарат сучасної історичної науки: всесвітньо-історичний вимір.	2	2		4
2.	Нові підходи до періодизації всесвітньої історії.	2	2	6	10
3.	Актуальні проблеми всесвітньої історії: епоха Стародавнього світу.	2	2	6	10
4.	Актуальні проблеми всесвітньої історії: епоха середньовіччя	2	2	4	8
5.	Актуальні проблеми всесвітньої історії: епоха раннього Нового часу.	2	2	4	8
6.	Актуальні проблеми всесвітньої історії: епоха Нового часу	2	2	6	10
7.	Актуальні проблеми всесвітньої історії: ХХ століття	2	2	6	10
8.	Актуальні проблеми всесвітньої історії: світові війни	2	2	6	10
9.	Актуальні проблеми всесвітньої історії: Холодна війна	2	2	6	10
10.	Актуальні проблеми всесвітньої історії: глобалізаційний вимір	2	2	6	10
Разом:		20	20	50	90

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач та програмні результати навчання

Компетентності, якими має володіти здобувач	Програмні результати навчання	Найменування навчальних дисциплін, практик/ кількість кредитів/ відділ, що забезпечує
Системні	Здатність аргументувати власну дослідницьку позицію та визначати її місце у сучасному історіографічному дискурсі. Наявність цілісних уявлень	Актуальні проблеми всесвітньої історії у сучасній історіографії 3 кредити ЄКТС ДУ «Інститут

	щодо ключових тенденцій та етапів розвитку сучасної світової історіографії, підготовка майбутніх дослідників до проведення фахового аналізу історичного процесу. Вміння проектувати та реалізовувати власну науково-дослідницьку діяльність.	всесвітньої історії НАН України»
Інструментальні	Базові знання структурних характеристик та ключових категорій провідних напрямів сучасної зарубіжної історіографії; вміння аналізувати сучасні методологічні підходи до вирішення актуальних проблем всесвітньої історії; вміння застосовувати отримані знання під час проведення власних наукових досліджень.	
Міжособистісні	Навички групової роботи, міжособистісної взаємодії і спілкування. Вміння визначати етичні наслідки власної професійної діяльності.	
Фахові	Вміння складати історичні та історіографічні огляди та аналізувати стан наукової розробки досліджуваної проблеми; проводити фаховий аналіз змістовних компонентів сучасних історіографічних дискусій; аргументувати власну дослідницьку позицію.	
Програмні результати навчання		
	- Здатність продукувати результат наукових досліджень з фаху.	

	<ul style="list-style-type: none"> - Здатність ефективно задіяти можливості міждисциплінарних зв'язків для реконструкції всесвітньої історії чи конкретного її етапу крізь призму політичних, економічних, соціокультурних контактів. - Здатність формулювати та вдосконалювати актуальне дослідницьке завдання, накопичувати та систематизувати необхідну інформацію для її розв'язання та формулювати науково вагомі висновки. - Здатність аналізувати джерела та історіографію різних історичних періодів відповідно до завдань дослідження, інтерпретувати та контекстualізувати ці матеріали. - Обізнаність у наукових стандартах та вміння дотримуватися їх щодо точності та обсягу локалізованої документації, використаної для підготовки проміжних завдань та підсумкового дисертаційного дослідження. - Здатність працювати продуктивно у дослідницькому міні-колективі, щоб отримати та систематизувати наукову інформацію, брати відповідальність за організацію певного етапу колективної роботи, відіграючи, за необхідністю, роль головуючого у дискусії в багатопрофільній за професійними інтересами та полікультурній міжнародній групі. - Здатність презентувати письмові тексти та робити усні презентації різного рівня складності українською чи іноземною мовами, відповідно до спеціалізації та конкретного дослідницького завдання. - Здатність використовувати ІКТ-ресурси на основі принципу науковості із дотриманням високих стандартів аналізу письмових та електронних текстів, традиційних архівних та усних джерел. - Спроможність розрізняти різні регістри наукового викладу та застосовувати їх відповідно як письмово, так і усно в коротких викладах, оглядах, та у випускній кваліфікаційній роботі (дисертації). - Здатність запланувати, провести та завершити науковий проект, що використовує науковий інструментарій споріднених дисциплін, для розв'язання дослідницького завдання з всесвітньої історії; презентувати його у формі тексту з використанням посилань, додатків, документів відповідно до теми.
--	---

Актуальні проблеми всесвітньої історії

Мета навчальної дисципліни – сформувати здатність орієнтуватись у сучасній системі джерел інформації, аналізувати історичні джерела та узагальнювати їх, визначати основні етапи історичного розвитку світових цивілізацій, орієнтуватись у важливих подіях світової історії

Завдання: надати слухачам системні знання з теоретичних аспектів сучасних інтерпретацій всесвітньої історії, а також сформувати наступні компетенції:

- готовність з повагою та дбайливо ставитись до історичної спадщини і

культурних традицій, толерантно сприймати соціальні і культурні відмінності;

- здатність розуміти рушійні сили та закономірності історичного процесу; місце людини в історичному процесі, політичній організації суспільства, використати ці знання у професійній діяльності;

- мати культуру мислення, здатність до сприйняття інформації, її аналізу, узагальнень, постановки мети і вибору шляхів її досягнення, вміння логічно, аргументовано, чітко і ясно будувати усну та письмову мову;

- здатність виходити з базових знань у галузі гуманітарних наук (філософії, культурології, історії) у процесі формування свого світогляду, розуміти проблеми взаємовідносин суспільства і людини, забезпечення взаємозв'язку свободи і відповідальності, значення духовного і ціннісного вибору, розширювати кругозір у контексті одержаного культурологічного знання; вміння використовувати гуманітарні знання у своїй соціальній і професійній діяльності.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен знати:

- базові факти про основні епохи в історії людства і їх хронологію;
- головну історичну фактологію, дати, події та імена історичних діячів і провідних персоналій;
- особливості формування і розвитку основних суспільних інститутів;
- сучасні підходи до періодизації всесвітньо-історичного процесу;
- нові підходи до історіеписання.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен вміти:

- використовувати отримані знання в практичній діяльності;
- висловлювати і обґрутувати свою позицію з питань, що стосуються ціннісної дотичності до історичного минулого;
- самостійно виявляти співвідношення факторів внутрішнього розвитку цивілізацій та зовнішніх впливів;
- вести пошук необхідної інформації з певної тематики, аналізувати джерела;
- характеризувати сучасний стан історичної науки у галузі всесвітньої історії;
- застосовувати науковий досвід вітчизняної та світової історичної науки при здійсненні власних наукових досліджень;
- аналізувати тенденції, проблеми і перспективи розвитку сучасної історичної науки у галузі всесвітньої історії.

Схема формування оцінки.

Форми оцінювання:

Семестрове оцінювання:

Оцінювання роботи під час лекційних занять : блиць-опитування – 24 бали/14 балів*

Оцінювання роботи під час тестування – 24 бали/14 балів

Контрольна робота – 12 балів/8 бали

* максимальний бал / пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

Підсумкове оцінювання:

Форма оцінювання – ЗАЛІК

Максимальна кількість балів, які може отримати студент – 40.

Оцінюються такі результати навчання:

- знання історичних фактів;
- розуміння процесів і тенденцій появи і розвитку геноциду;
- вміння з'ясувати причини і простежити хід подій і процесів, визначити їхні рушійні сили, встановити причинно-наслідкові зв'язки між конкретними подіями, оцінити наслідки ганебного явища.

Мінімальний пороговий рівень залікової оцінки, за якої залік вважається складеним – 24 бали.

Необхідна умова допуску до заліку: слухач не допускається до заліку, якщо під час семестру набрав менше ніж 20 балів (критично-розрахунковий мінімум). Рекомендований мінімум допуску - 36 балів ($14+14+8=36$).

7.2. Організація оцінювання:

Контроль знань здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів формують семестрові бали, отримані з усіх тем – бали, отримані під час семінарів (усні опитування); за виконання рефератів / академічних есе; за виконання тестових завдань, та бали, отримані під час складання підсумкового контролю за виконання запропонованих завдань.

Продовж семестру оцінюється робота слухача: доповідь, коментарі, доповнення, участь у дискусії. Критеріями оцінювання відповіді під час семінару є:

зміст виступу, повнота розкриття питання	1 бал
структурна логіка викладення матеріалу	1 бал
використання джерел	1 бал

Реферат подається викладачеві на останньому занятті

Критеріями оцінки самостійної роботи є:

глибоке розкриття проблеми, відображення власна позиція	20 балів;
тема розкрита неповно	15 балів;
реферат суто компілятивного рівня	1 бал.

У випадку відсутності слухача з поважних причин відпрацювання та перездача робіт здійснюються у відповідності до «Положення про порядок оцінювання знань слухачів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу» від 1 жовтня 2010 року.

Рекомендований мінімум для допуску до заліку – 36 балів.

Шкала відповідності оцінок

Зараховано	60-100
Не зараховано	0-59

Зміст дисципліни за темами

Тема 1. Понятійно-категоріальний апарат сучасної історичної науки: всесвітньо-історичний вимір.

Поняття «всесвітня історія». Предмет, мета і завдання курсу «Актуальні проблеми всесвітньої історії». Нові підходи до інтерпретацій джерельної бази. Понятійно-категоріальний апарат сучасної історичної науки: всесвітньо-історичний вимір.

Тема 2. Нові підходи до періодизації всесвітньої історії.

Плюралізм методологічних підходів у сучасних дослідженнях зі всесвітньої історії. Нові підходи до періодизації всесвітньої історії. Формаційний, стадіальний, технократичний, хвильовий, цивілізаційний, культурно-цивілізаційний та інші підходи. Постмодернізм в українській історіографії.

Тема 3. Актуальні проблеми всесвітньої історії: епоха Стародавнього світу.

Поняття «Схід». Дихотомія Схід-Захід. Європоцентризм в історичних дослідженнях. Проблема дешифровки першоджерел. Нові підходи до вивчення первісних держав Сходу. Проблема типологізації первісних держав. Античність у сучасних історичних та історіографічних дослідженнях. Нові інтерпретації взаємин Схід-Захід.

Тема 4. Актуальні проблеми всесвітньої історії: епоха середньовіччя.

Поняття «Середні віки»: нові підходи. Періодизація історії середньовіччя. Європа та Азія в епоху середньовіччя. Проблеми феодалізму в сучасній історичній науці. Проблематика цезури та континуітету у медієвістичних дослідженнях.

Тема 5. Актуальні проблеми всесвітньої історії: епоха раннього Нового часу.

Ранній Новий час та Новий час як актуальна проблема всесвітньої історії. Епоха раннього індустріального суспільства у сучасних роботах із всесвітньої історії. Актуальні проблеми історичних джерел епохи раннього Нового часу. Нова проблематика епохи Відродження та Реформації.

Тема 6. Актуальні проблеми всесвітньої історії: епоха Нового часу.

Перехід від раннього індустріального до індустріального суспільства. Актуальні проблеми вивчення політичної історії епохи Нового часу. Питання формування національних держав в епоху Нового часу. Європоцентризм «нової історії». Нові інтерпретації європейської колонізації.

Тема 7. Актуальні проблеми всесвітньої історії: ХХ століття.

Сучасні інтерпретації індустріального суспільства. Проблематика соціальних зрушень у європейських країнах. Масові рухи та демократизація суспільств як актуальна проблема всесвітньої історії. Питання зовнішньої політики та міжнародних відносин епохи ХХ ст. Проблематика міжнародних організацій: від Ліги націй до ООН та регіональних об'єднань.

Тема 8. Актуальні проблеми всесвітньої історії: світові війни.

Питання війни та миру в історичних дослідженнях. Перша світова або Велика війна: різноманітність підходів до вивчення першого глобального конфлікту. Європа та світ у міжвоєнний період. Проблематика Другої світової війни у сучасних історичних дослідженнях. Друга світова та Велика вітчизняна війна: західні та радянські/пострадянські інтерпретації. Наслідки глобальних війн: глобальні та регіональні виміри.

Тема 9. Актуальні проблеми всесвітньої історії: Холодна війна.

Холодна війна та епоха біполярного протистояння як проблема всесвітньої історії. Різні підходи до періодизації Холодної війни. Питання початкових подій Холодної війни. Основні конфлікти біполярного протистояння. Виміри Холодної війни (політичний, військовий, економічний, соціальний, культурний, освітній, психологічний, ідеологічний тощо). Європа в біполярному протистоянні як проблема всесвітньої історії. Розколотий світ: протистояння Схід-Захід у глобально-географічному вимірі. Наслідки Холодної війни: питання переможців та переможених.

Тема 10. Актуальні проблеми всесвітньої історії: глобалізаційний вимір.

Глобалізація як період та етап всесвітньої історії. Питання періодизації глобалізації. Основні етапи глобалізаційного поступу. Світ у вирі глобалізації. Європа після Холодної війни та активізація глобалізації. Питання однополярності та багатополярності світу в епоху глобалізації. Питання нових світових політичних та економічних лідерів. Регіональні та трансконтинентальні об'єднання в історичних дослідженнях. Специфіка міжнародних відносин в епоху глобалізації як актуальна проблема всесвітньої історії.

Загрози природного характеру: ресурсна та енергетична криза, глобальні зміни клімату, екологічні та природні катастрофи. Умови участі в механізмах Кіотського протоколу. Конвенція ООН про зміну клімату. Конфлікти світового масштабу: цивілізаційне протистояння, глобальна терористична мережа, розповсюдження ядерної зброї і зброї масового ураження, формування нових центрів сили і боротьба між ними за лідерство. Шляхи подолання загроз і існуючі міжнародні рішення. Можливі фактори глобальних трансформацій і їхня класифікація.

Проблема народонаселення в контексті глобалізації. Динаміка чисельності і структура населення у всесвітньому масштабі. Етапи демографічної глобалізації. Соціально-економічні наслідки демографічної глобалізації. Глобалізація і трансформація міграційних відносин: нові виклики та відповіді. Посилення та результати сучасних міграційних процесів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

Гончар Б.М. Всесвітня історія: Навч. посібник. – К.: Знання, 2001. – 359 с.

Городня Н. Д. Інтеграційні процеси в Азійсько-Тихоокеанському регіоні в глобальну епоху: регіональна специфіка / Н. Городня // Науковий вісник Дипломатичної академії України. – 2012. – Вип.18. – С.77-83.

Всесвітня історія: навчальний посібник / Б. М. Гончар [та ін.]. – Київ : Знання, 2007.

Крижанівський О.П. Історія Стародавнього Сходу. Курс лекцій. – К., 2001.

Крижановська О. О., Крижановський О. П. Історія середніх віків. Курс лекцій. – Київ, 2004.

Войтович Л., Козак Н., Овсінський Ю., Чорний М. Medium aevum: Середні віки. Підручник для історичних спеціальності ВУЗів / За ред. Л.Войтовича. – Львів: Тріада плюс, 2010.

Кириченко В.П. Нова історія країн Азії, Африки та Латинської Америки – К.: Либідь, 2002.

Глобалізаційний чинник трансформації міжнародної системи Глобалізація і сучасний міжнародний процес / Під редакцією Гуменюка Б.І. та Шергіна С.О.– Київ: Університет «Україна», 2009 – 508 с.

Гончар Б. М. Нова історія країн Європи та США (1870-1918): підручник для студ. вищ. навч. закладів / Б. М. Гончар, Н. Д. Городня; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ: Київський університет, 2008.

Козицький А. Новітня історія країн Азії та Африки. 1918–1999. Курс лекцій. Львів, 2000.

Культурно-цивілізаційний простір Європи і Україна: особливості становлення та сучасні тенденції розвитку / За заг. редакцією А.І. Кудряченка // Колективна монографія. Інститут європейських досліджень НАН України. Київ. Університет «Україна», 2010. 405 с.

Машевський О. П. Проблема Чорноморських проток у міжнародних відносинах (1870 р. – початок 1920-х рр.) – К. : Аквілон-Плюс, 2010. – 792 с.

Мицик Л., Кузьменко Ю. Новітня історія країн Європи та Америки (1918–2007): Навч. посібник. – Київ, 2008.

Проблеми всесвітньої історії: науковий журнал. ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». Київ.

Світові інтеграційні процеси. Київ. 2013.

Сучасні європейські культурно-історичні цінності в контексті викликів глобалізації: моногр. / керівник авторського колективу і науковий редактор доктор історичних наук, професор А.І. Кудряченко, ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». – К.: Фенікс, 2014. – 444 с.

Пивовар С. Ф. Всесвітня історія. Новітній період. 1900–1945 рр. – К.: Видавничий центр «Академія», 1998. – 384 с. (у співавторстві).

Чекаленко Людмила Д. Публічна історія: виклики ХХІ століття. Київ. 2021. 287 с., іл.

Чекаленко Людмила Д. Зовнішня політика України. Київ. 2016. 370 с.

Україна в Європі: контекст міжнародних відносин: [монографія] / кер. авт. кол. і наук. ред. д-р іст. наук, проф. А.І. Кудряченко; Нац. акад. наук України, Інститут європейських досліджень. – К.: Фенікс, 2011. – 632 с.

Україна в Європі: пошуки спільногомайбутнього / Керівник авторського колективу і наук. ред. д.і.н., проф. А.І. Кудряченко. – К.: Фенікс, 2009. – 544 с.

Додаткова:

Войтович Л., Домановський А., Козак Н., Лильо І., Мельник М., Сорочан С., Файда О. Історія Візантії. Вступ до візантиністики. – Львів: Апріорі, 2011.

Дюrozель Ж.-Б. Історія дипломатії від 1919 р. до наших днів. – Київ, 1995.

Іваницька О. П. Новітня історія країн Європи та Америки (1918–1945): Навч. посібник. Київ, 2001.

Іваницька О. П. Новітня історія країн Європи та Америки (1945–2002): Навч. посібник. Вінниця, 2002.

Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до ХХ ст.). Курс лекцій / За ред. В. І. Ярового. – Київ, 2001.

Історія міжнародних відносин і зовнішньої політики (ХХ – початок ХХІ ст.): Навч. посібник. – Київ, 2006.

Історія Центрально-Східної Європи. Посібник / За ред. Л. Зашкільняка. – Львів, 2001.

Істория Древнего Востока / Под ред. Кузищина В.И. – М., 1988.

История Европы. – М.: Наука, 1988.

Історія середніх віків. Вступ до історії західноєвропейського Середньовіччя: Курс лекцій. – К., 2004.

Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки. 1918-1945 рр. Навчальний посібник / за ред. М. М. Швагуляка. Львів, 2005.

Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки (1945 р. – початок ХХІ ст.). Навчальний посібник / за ред. М. М. Швагуляка. – Львів, 2011.

Тищик Б.Й. Історія держави і права країн Стародавнього світу: Навч. посібник. – Львів: Світ, 2001.

Толстов С. В., Фесенко М. В. Феномен «Нової холодної війни» з погляду політології міжнародних відносин. Міжнародні відносини: Серія політичні науки, № 20, 2019. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3821